

Rösjöskogens naturreservat

Beslut, föreskrifter och skötselplan
2010-06-09

SOLLENTUNA KOMMUN

Innehållsförteckning	1
Inledning	2
Reservatsbeslut	3
1.1 Kommunens beslut	3
1.2 Administrativa data	3
1.3 Syftet med naturreservatet	4
1.4 Reservatsföreskrifter	4
1.5 Fastställelse av skötselplan	6
1.6 Skötsel och förvaltning	6
1.7 Naturreservatet Rösjö Mosse	6
1.8 Ledningsdragningar	6
1.9 Områdets värden – skälen till kommunfullmäktiges beslut	6
1.10 Förutsättning för att bevara och utveckla reservatets värden	8
1.11 Motiv för skyddsformen	9
1.12 Ärendets beredning	9
1.13 Kommunens bedömningar	10
Överensstämmelse med kommunplanen och detaljplaner	10
Intresseprövning	10
Hushållning med mark och vatten	10
Miljökvalitetsmål	11
1.14 Hur man överklagar	11
Beskrivning av området – Rösjöskogens bevarandevärden	12
2.1 Inledning	12
2.2 Friluftsliv	12
2.3 Naturgeografi	13
2.4 Fornlämningar	13
2.5 Kulturhistoria	14
2.6 Vegetation	14
2.7 Fauna	16
Skötselplan för Rösjöskogens naturreservat	17
3.1.1 Skötselplanens innehåll	17
3.1.2 Syftet med naturreservatet	17
3.2 Generella riktlinjer för Rösjöskogens naturreservat	18
3.2.1 Landskapspets strukturer	18
3.2.2 Upplevelsevärden	18
3.2.3 Generella riktlinjer för friluftslivet	19
3.2.4 Generella riktlinjer för skötseln av biotoper	20
3.2.4.1 Skog	20
3.2.4.2 Kulturmiljöer	20
3.2.4.3 Våtmarker	21
3.2.5 Generella riktlinjer för artbevarande	21
4. Mål och strategier för friluftslivet	22
4.1 Information	22
4.2 Entréer	22
4.3 Leder	22
4.4 Grillplatser	23

4.5 Buller	23
5. Mål för skötsel av områden	23
5.1 Barrskog	23
5.1.1 Tallskog	23
5.1.2 Granskog	24
5.2 Lövskog	24
5.2.1 Triviallövskog	24
5.2.2 Ädellövskog	25
5.3 Blandskog	25
5.4 Kulturlandskapet	26
5.4.1 Öppen mark	26
5.4.2 Bryn	26
5.5 Våtmark	27
5.5.1 Alkärr	27
5.5.2 Strandalskog	28
5.5.3 Gransumpskog	28
5.5.4 Våtmarker i kulturlandskapet	28
5.6 Rösjön	29
5.7 Byggnader	29
5.8 Kolonilotter vid Södersätra	29
5.9 Småstugor vid Rösjön	30
6. Sammanfattning och prioritering av planerade åtgärder	31
7. Uppföljning	32
7.1 Uppföljning av biologiska värden	32
7.2 Uppföljning av värden för friluftslivet	32
7.3 Uppföljning av bevarandevärden	33
8. Källor	33
9. Bilagor	34

Inledning

Beskrivningen av Rösjöskogens naturreservat består av två delar, beslut och skötselplan. **Beslutet** behandlar avgränsning, syfte och föreskrifter för reservatet. Till beslutet hör en kort beskrivning av områdets bevarandevärden. **Skötselplanen** innehåller generella riktlinjer för skötseln och mer specificerade mål och riktlinjer för friluftslivet och skötsel av naturområden.

Beskrivningen har utarbetats av Matilda Apelkvist och Rikard Dahlén, kommunledningskontoret. Anders Hallmén, planeringschef, svarar för samordningen med Väsjöområdets utveckling och annan fysisk planering i kommunen. En löpande dialog har hållits med Sollentuna Naturskyddsförening.

1. Reservatsbeslut

1.1 Kommunens beslut

Med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken beslutar kommunfullmäktige i Sollentuna kommun 2010-06-09 att förklara det område som avgränsas enligt bifogad beslutskarta (bilaga 2) som naturreservat. Reservatets namn ska vara Rösjöskogens naturreservat.

1.2 Administrativa data

Områdets namn:	Rösjöskogens naturreservat
Objektsnummer:	NVR id 2022409
Skyddsform:	Naturreservat
Beslutsdatum:	2010-06-09
Län:	Stockholms län
Kommun:	Sollentuna kommun
Läge:	Reservatet är beläget i norra Storstockholm i östra delen av Sollentuna kommun på gränsen mot Täby kommun
Topografiska kartor:	10I NV
Ekonomiska kartor:	10I8e
Naturgeografisk region:	Svealands sprickdalsterräng med lerslätt och sjöbäcken (nr 24)
Gräns:	I norr gränsar naturreservatet mot Väsjöbacken, i väster mot sportfältet och Edsberg, i öster mot Täby kommun, i sydost mot småhusbebyggelse och i sydväst med Rösjö Camping.
Areal:	188 hektar
Varav landareal:	170 hektar
Fastigheter:	Södersättra 4:2, 4:3, 4:5, 4:6, 4:8, 4:9, 4:10, 4:11 Edsberg 10:8, 10:30, 10:54, 10:55 Sjöberg 7:2, 7:3
Markägare:	Sollentuna kommun
Förvaltare:	Sollentuna kommun

Kartbilaga 1: Rösjöskogens naturreservat läge i regionen

Kartbilaga 2: Beslutskarta samt gränser för Rösjöskogens naturreservat

Kartbilaga 3: Flygfoto 2009 med Rösjöskogens naturreservat

Kartbilaga 4: Vegetationskarta

Kartbilaga 5: Utveckling av lövstråk

Kartbilaga 6: Entréer, information och befintliga leder

1.3 Syftet med naturreservatet

Syftet med Rösjöskogens naturreservat är att bevara ett grönområde för aktivt friluftsliv, såväl rörligt som anläggningsbundet, att gynna värdefulla naturmiljöer och den biologiska mångfalden samt att säkra grönstrukturen i en av Stockholmsregionens gröna kilar.

Reservatet ska ge goda förutsättningar för ett varierat lättillgängligt friluftsliv. Besökare ska kunna tillgodogöra sig upplevelsevärden relaterade till en naturlig skog och ett brukat kulturlandskap. Värden så som skogskänsla, variationsrikedom, öppna landskap, aktivitet, service och samvaro

ska värnas. Rösjöskogens naturreservats tätortsnära läge gör att skötseln bör verka för ett ökat friluftsliv och ökad fysisk aktivitet bland kommunens invånare exempelvis genom bra information, lättframkomliga huvudstråk samt bra kommunikationer. Mindre stigarna bör ge möjlighet till en känsla av orördhet samt upplevelse av naturens artrikedom och utmaningar.

Reservatets naturmiljöer ska vårdas och bevaras för att värna om den biologiska mångfalden. Syftet är att bevara, återställa och nyskapa miljöer för skyddsvärda arter i reservatet. Skötseln ska eftersträva en mångfald i landskapet.

Rösjöskogens naturreservat ingår i Rösjökilens som är en del av en av Stockholmsregionens gröna kilar. Naturen inom kilen ger möjligheter att röra sig inom ett större sammanhängande naturområde. Tillsammans med angränsande natur i Rösjökilens säkras en förbindelse för friluftslivet ut mot angränsande skogar. Kilstrukturen skapar också spridningsvägar för områdets växter och djur.

1.4 Reservatsföreskrifter

Nedan följer de föreskrifter som gäller i naturreservatet. Föreskrifterna för reservatet utgör ett komplement utöver föreskrifter och förbud i lagar och andra författningar och har som ändamål att reservatets syfte ska uppnås. Föreskrifterna ska ej hindra åtgärder som krävs för att utföra den skötsel och vård som naturreservatet kräver. Föreskrifterna ska inte vara något hinder för underhåll av befintliga byggnader, ledningsnät, luftkablar, våtmarksanläggningar, vägar, motionsspår och leder. Vid underhåll ska hänsyn tas till områdets naturvärden. Kabelförläggning och ledningsdragning kan ske i reservatet efter tillstånd enligt reservatets föreskrifter. Med hänsyn tagen till områdets värden och syften med reservatsbildningen är det lämpligt att framtida kabelförläggning och ledningsdragningar så långt som möjligt nyttjar befintlig infrastruktur som tex vägar eller i möjligaste mån förläggs utanför reservatsområdet.

Föreskrifterna träder i kraft tre veckor efter den dag så författningen utkom från trycket i länets författningssamling.

För att tillgodose syftet med reservatet beslutar kommunfullmäktige med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30§ i miljöbalken och 22§ i förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. att nedan angivna föreskrifter ska gälla i reservatet.

A. Föreskrifter med stöd av 7 kap. 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden.

Inom naturreservatet är det förbjudet att:

1. uppföra ny större byggnad
2. använda kalk, konstgödsel eller kemiska bekämpningsmedel i sjöar, skogen, på ångar och naturbetesmarker.
3. avverka träd och buskar eller utföra skogliga åtgärder annat än i naturvårdande syfte enligt fastställd skötselplan
4. införa av för trakten främmande arter med hänsyn till den historiska markanvändningen, undantag gäller på tomtmark
5. ta bort eller upparbeta döda träd eller vindfällen annat än i naturvårdande syfte eller ur säkerhetssynpunkt
6. bedriva täkt, dika, utfylla, spränga, schakta, tippa eller utföra andra åtgärder som ändrar markens topografi eller yt- och dräneringsförhållanden, annat än för restaurering av våtmark och kulturmiljö
7. anordna upplag annat än för områdets skötsel

8. uppföra stängsel annat än runt tomtmark, betesdjur, kolonilotter eller lövplanteringar. Gärdesgård får sättas upp för att återskapa kulturmiljöer. Stängsling får inte hindra allmänhetens tillträde
9. nyanlägga eller utöka befintliga bryggor eller att hårdgöra stränder

Utan kommunens* tillstånd är det förbjudet att:

10. uppföra ny mindre byggnad eller anläggning. Byggnader/anläggningar ska ha anknytning till ändamålet med reservatet
11. utföra om - eller tillbyggnad eller ändra byggnadens användningsområde, utseende eller karaktär
12. anlägga gång-, rid- eller cykelväg eller parkeringsplats
13. anlägga ny väg
14. anlägga/utöka campingplats, tältplats, koloniområde, idrottsplats eller annan stor anläggning
15. anlägga ny kabelförläggning eller ledningsdragning

* Enligt kommunens delegationsordning.

B. Föreskrifter med stöd av 7 kap. 6 § miljöbalken angående markägares och annan sakägares skyldighet att tåla visst intrång inom naturreservatet.

För att trygga syftet med naturreservatet förpliktigas markägare och innehavare av särskild rätt till marken att tåla:

1. utmärkning av naturreservatets gränser samt uppsättning av informationsskyltar
2. anlägga parkeringsplats, vandringsleder och andra servicefunktioner
3. genomförande av undersökningar av djur-, svampar och växtarter samt av mark- och vattenförhållanden
4. skötselåtgärder enligt fastställd skötselplan

C. Ordningsföreskrifter med stöd av 7 kap. 30 § miljöbalken för allmänheten.

För allmänheten är det förbjudet att:

1. skada eller förstöra fasta naturföremål eller ytbildning t.ex. genom att gräva, borra, hacka, rista, spränga eller måla
2. bryta kvistar, fälla eller på annat sätt skada levande eller döda stående eller liggande träd och buskar
3. störa djurlivet, tex genom att klättra i boträd, fånga eller döda däggdjur, fåglar, kräldjur eller groddjur (fiske är tillåtet med giltigt fiskekort)
4. skada vegetationen genom att gräva upp ris, örter, gräs, mossor, lavar eller svampar
5. sätta upp affisch, skylt eller liknande. Snitslar, orienteringsklämmor och tipsfrågor får tillfälligt sättas upp under förutsättningen att de avlägsnas omedelbart efter arrangemanget
6. framföra motordrivna fordon annat än på anvisade vägar
7. rida utanför markerad ridstig eller ridområde
8. cykla på markerade ridstigar
9. cykla på markerade vandringsleder och stigar som går på opreparerad naturmark
10. elda på annat än anvisad och iordninggjord plats

Utan kommunens* tillstånd är det förbjudet att:

11. anordna större tävling eller arrangemang

* Enligt kommunens delegationsordning.

1.5 Fastställelse av skötselplan

Med stöd av 2 § i förordningen om områdesskydd enligt Miljöbalken fastställer kommunen bifogad skötselplan med mål, riktlinjer och åtgärder för reservatets skötsel och förvaltning.

1.6 Skötsel och förvaltning

Sollentuna kommun är förvaltare av naturreservatet och ansvarar för skötseln. Kommunen svarar enligt kommunens delegationsordning för dispenser från föreskrifterna och beslutar om tillstånd enligt reservatets föreskrifter. Naturvårdsförvaltaren svarar för regelbunden tillsyn av reservatet. Tillsynen omfattar bland annat anordningar för friluftslivet samt att reservatets föreskrifter följs. Ansvaret för dispenser och tillstånd skall i kommunens organisation vara skild från den löpande skötseln. Naturvårdsförvaltning finansieras av Sollentuna kommun. Kostnader för naturvårdsförvaltningen utgörs bland annat av följande: Skötselåtgärder, information, service, renhållning, tillsyn samt planering och uppföljning av skötseln.

1.7 Naturreservatet Rösjö Mosse

Naturreservatet Rösjö Mosse bildades 1958 för att skydda ett område på 2,17 hektar med gammal granskog på en tidigare mosse. Naturreservatet Rösjö Mosse upphävs i samband med bildandet av Rösjöskogens naturreservat och området ingår i det nya naturreservatet där det beskrivs som ett eget område i skötselplanen. De föreskrifter som gällde i NR Rösjö Mosse ersätt med föreskrifterna för Rösjöskogens naturreservat. De nya föreskrifterna ger området det skydd som naturvärdena i området kräver.

1.8 Ledningsdragningar

Bildandet av Rösjöskogens naturreservat ska inte hindra de behov av nya ledningar som kan komma att behövas för att utveckla infrastrukturen i Sollentuna. Nya ledningsdragningar ska föregås av tillståndsprövning enligt reservatsföreskrifterna. Skötsel av befintliga ledningsgator och service av befintliga ledningar hindras inte av reservatsbeslutet. Åtgärder ska ske i samråd med reservatsförvaltningen.

1.9 Områdets värden – skälen till kommunfullmäktiges beslut

Rösjöskogens naturreservats bevarandevärden är främst knutna till friluftslivet, fornlämningarna, kulturlandskapet, hållmarkerna, våtmarkerna och lövskogarna.

Rösjöskogens naturreservat har ett läge som ger området ett högt värde. Området fungerar som en **grön kil** in till tätorten. Då Rösjöskogens naturreservat är en del av ett större grönstråk, den så kallade Rösjökilen, möjliggörs långa vandringar i naturen. Grönstråket möjliggör även arters spridning. Därmed bidrar Rösjöskogens naturreservat till en ökad biologisk mångfald i staden vilket också har ett stort naturpedagogiskt värde. Området används idag regelbundet av förskolor och skolor. Människan mår bra av att vistas i naturen och Rösjöskogens naturreservat är lättillgänglig för stor del av kommuns och angränsande kommuners invånare. Reservatet har en viktig funktion för många människors välbefinnande. Områdets variation med inslag av äldre skogar, öppna kulturmarker och vatten inbjuder till en rad olika naturupplevelser. Det skapar även goda förutsättningar för olika friluftaktiviteter.

Gravfält i kulturlandskapet vid Södersätra

Området kring Rösjöskogens naturreservat har varit bebott sedan bronsåldern och är mycket värdefullt ur **kulturhistorisk** synpunkt. Vid den norra delen av Rösjön finns spår av bosättningar i form av gravrösen troligen från bronsåldern. Stensträngarna i nordvästra delen av reservatet är troligen hägnadsrester från ett agrarlandskap under tidig järnålder. Runstenen Jarlabankestenen från 1000-talet är en värdefull fornlämning som härrör från senare delen av järnåldern. Att den fortfarande står kvar på sin ursprungliga plats ger runstenen ett högt värde. Den forntida stigen Jarlabankeleden som löper genom området är en av Stockholms läns kulturhistoriskt mest intressanta vägar. På grund av de höga kulturella värdena i naturreservatets nordvästra del har detta område klassats som riksintresse.

Kulturmiljön i Rösjöskogens naturreservats norra del har även en värdefull flora och fauna. De **biologiska värdena** är huvudsakligen knutna till de hävdade markerna, brynen och lövträden. Rösjöns östra strand har viktiga strukturer som gynnar flera arter, bland annat rasbranten, lundmiljön och lövträdsinslaget. Denna zon är även förhållandevis skyddad från buller, något som är ovanligt i omgivningen. Då denna sida av sjön är mindre välbesökt skapar strukturerna, artrikedomen och lugnet en speciell naturupplevelse.

På hällmarkerna och i de äldre granskogarna finner man de äldsta träden i området. Många av dessa **skogar** har under längre tid varit undantagna från skogsbruk. De är ofta flerskiktade och med inslag av död ved och naturlig föryngring, viktiga strukturer för flera arter.

Flerskiktad och varierad friluftsskog

I Rösjöskogens naturreservat finns flera **våtmarker**. Den största alsumpskogen ligger i naturreservatets nordvästra del. Denna sumpskog har dikats ut vilket har lett till att marken har torkat upp och granen har börjat vandra in. Det sedan 1958 skyddade området naturreservatet Rösjö Mosse är en före detta sumpskog som till följd av kraftig dikning har torkat upp och idag består området av gammal granskog. Granarna är så gamla att området har höga värden knutna till granskogen. Det tidigare naturreservatet Rösjö Mosse är upphävt och ingår idag som ett delområde i Rösjöskogens naturreservat.

Rösjön är en 0,35 km² stor **sjö** som till större delen är belägen i reservatet. Runt sjön finns flera anlagda badplatser, badplatsen söder om reservatet är den mest besökta i Sollentuna kommun. Sjön erbjuder goda fiskemöjligheter. Stränderna är lättillgängliga.

1.10 Förutsättningar för att bevara och utveckla reservatets värden

För att trygga bevarandet av värdena i Rösjöskogens naturreservat krävs en riktad skötsel av skogar, kulturmarker och våtmarker. Informationen om naturreservatet ska stärkas för att öka människors vistelse i naturen. Stigar och leder ska underhållas regelbundet. Områdets variation och naturgivna förutsättningar ska utnyttjas till att skapa många upplevelsemöjligheter för att tillgodose en så bred grupp av besökare som möjligt. En så kallad "lugn promenad" kan märkas ut för att göra området tillgängligt för besökare med funktionshinder.

Ett aktivt skogsbruk är inte förenligt med reservatets syfte. Omväxlande skogar utan skogsbruk skapar en tilltalande miljö för skogens arter. Genom att återskapa en flerskiktad skog med hög trädslagsvariation och rikligt med död ved skapas förutsättningar för en hög biologisk mångfald och en natur full av upplevelsemöjligheter. Ökade möjligheter till upplevelser bidrar till en utveckling av Rösjöskogens naturreservats karaktär som friluftsområde.

Lövskog och skogar med stort inslag av löv upplevs tilltalande, dessa miljöer hyser också ofta en rik biologisk mångfald. Även det öppna landskapet är en viktig miljö för många arter och är även ett vackert inslag i landskapet samt ett kulturellt arv som är viktigt att bevara. För att bevara kulturlandskapets öppna landskap och en skog rik på lövträd krävs en aktiv skötsel i form av gallring, slåtter och bete.

Betande kor i betesmarkerna mellan Rösjön och Fjäturen

Vissa våtmarker är idag påverkade av tidigare dikning. Om diken läggs igen och de områden som har börjat växa igen till följd av dikningen gallras kan naturvärdena knutna till våtmarkerna utvecklas. Spänger krävs över blöta och känsliga marker för att underlätta för friluftsutövare och minska slitaget på känsliga marker.

1.11 Motiv för skyddsform

Ändamålet med reservatsbildningen är att långsiktigt bevara möjligheterna för friluftslivet, den biologiska mångfald och de kulturella värdena. Genom att området blir naturreservat ges möjligheter att långsiktigt skydda, återställa och nyskapa värdefulla naturmiljöer för människor, djur, svampar och växter. Naturreservatsbildningen bevarar värdefulla delar av Sollentunas natur i Rösjökilens som ingår i Stockholmsregionens grönstruktur.

1.12 Ärendets beredning

Sollentunas kommunplan angav 1988 att Rösjöområdet ska vara ett område för rekreation och rörligt friluftsliv. Planen innehåller dessutom riktlinjen att områdets karaktär som friluftsområde skall behållas och utvecklas.

2001-2003 medverkade Sollentuna kommun, tillsammans med angränsande kommuner, i arbetet med att kartlägga värdena i Stockholms gröna kilar. Resultatet presenterades 2003 i rapporten Upplevelsevärden i Rösjökilen.

2003 sammanställde Länsstyrelsen tillsammans med länets kommuner en handlingsplan för det långsiktiga skyddet av naturen i länet. Planen innehåller 72 områden som viktiga för naturskyddet. Sollentunas bidrag till nya naturreservat är Törnskogen och Rösjöområdet.

Kommunstyrelsen gav 2003-12-08 kommunledningskontoret i uppdrag att inleda arbete med att inrätta naturreservat i Törnskogen och Rösjöområdet.

2004 och 2005 pågick arbetet med underlag för reservatsbildningen. En löpande dialog har förts med Naturskyddsföreningen i Sollentuna.

2006 utarbetades ett förslag till beslut och skötselplan som i januari 2007 gick ut på remiss. Förslaget bearbetades 2007-2008 efter inkomna synpunkter.

En nyckelbiotopsinventering görs under 2010.

Arbetet med naturreservatet har bedrivits parallellt med planeringen av Väsjöområdet för att hitta lämpliga avgränsningar mellan den nya bebyggelsen och naturmarken. Naturreservatets gränsdragning finjusterades under 2009 i samarbete med Väsjöplaneringen.

1.13 Kommunens bedömningar

Överensstämmelse med kommunplanen och detaljplaner

Bildandet av Rösjöskogens naturreservat överensstämmer med kommunplanen. Rösjöområdet är i kommunplanen (2010) ett område som är avsatt för friluftsliv och ska enligt kommunplanen ha en karaktär som friluftsområde. Här ska också den biologiska mångfalden bevaras och utvecklas. Flera områden i området är högt klassade i kommunens Naturvårdsplan (1993). Rösjöområdet är en av värdekärnorna i Rösjökilen, en av Stockholmsregionen gröna kilar och området är därmed klassad som en viktig grönstruktur i Stockholmsregionen (RUF 2001).

Utmed Rösjöns stränder gäller strandskydd som är utökat till 300 meter. Kulturmarkerna mellan Rösjön och Fjäturen ingår i ett område som är av riksintresse för kulturmiljön.

Intresseprövning

Kommunen finner vid en vägning mellan enskilda och allmänna intressen i enlighet med 7 kap 25 § miljöbalken att det för att skydda och bevara områdets friluftsliv- och naturvärden finns skäl att besluta om att bilda ett naturreservat, att förordna om föreskrifter för att skydda området samt att fastställa en skötselplan.

Hushållning med mark och vattenområden

Kommunen bedömer att ett naturreservat i det aktuella området är förenligt med hushållningsbestämmelserna i 3 kap miljöbalken.

Miljö kvalitetsmål

Kommunen bedömer att ett naturreservat är förenligt med de nationella miljö kvalitetsmålen. Reservatsbildningen bidrar till att uppfylla miljömålet **Levande skogar**, genom att skyddsvärd skog med inslag av gammal skog undantas från skogsproduktion och får att långsiktigt skydd. Naturreservatet bidrar också till miljö kvalitetsmålen **Levande sjöar och vattendrag**, **Myllrande våtmarker**, **Ett rikt odlingslandskap**, **God bebyggd miljö** och **Ett rikt växt- och djurliv**.

1.14 Hur man överklagar

Den som vill överklaga kommunfullmäktiges beslut skall göra det skriftligt genom besvär till länsstyrelsen. Överklagandet ska sändas till kommunstyrelsen som vidarebefordrar ärendet till länsstyrelsen. Besvärshandlingen ska vara egenhändigt undertecknad av klaganden eller dennes ombud. Insändes besvärshandlingar med posten ska de ske till adress: Sollentuna kommun, kommunstyrelsen, 191 86 Sollentuna.

Motionsspår i Rösjöskogen